

до пізнавальної діяльності, активізувати розумові здібності, залучити до роботи пасивних студентів, розвинути абстрактне та логічне мислення, сприяти індивідуалізації та інтенсифікації навчання через самостійну роботу з цифровими ресурсами. ШІ може бути потужним інструментом для навчання іноземних мов, проте не може повністю замінити людський фактор у навчанні мови. Важливо враховувати, що штучний інтелект доповнює, але не замінює, викладачів і традиційні методи навчання. Серед переваг можемо назвати персоналізацію, інтерактивність та доступність.

Перспективи дослідження полягають у детальшому аналізі позитивних та негативних аспектів використання ШІ у процесі навчання іноземної мови.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Зубенко О. Штучний інтелект і вивчення іноземної мови. 2022. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.27.2.15>
2. Козубай І. Комплексний аналіз впливу штучного інтелекту на викладання та вивчення іноземних мов. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 63, том 1, 2023.
3. Мар'єнко М., Коваленко В. Штучний інтелект та відкрита наука в освіті. *Фізико-математична освіта*. 2023. Том 38. № 1. С. 48-53. DOI: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2023-038-1-007>
4. URL: <https://www.magicschool.ai/>
5. URL: <https://twee.com/>
6. European University Association. (2023, February). Artificial intelligence tools and their responsible use in higher education learning and teaching. URL: <https://www.eua.eu/resources/publications/1059https://www.eua.eu/resources/publications/1059>

REFERENCES

1. Zubenko, O. (2022). Shtuchny`j intelekt i vy`vchennya inozemnoyi movy`. [Artificial intelligence and learning a foreign language]. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.27.2.15> [in Ukrainian]
2. Kozubaj, I. (2023). Kompleksny`j analiz vplyvu shtuchnogo intelektu na vy`kladannya ta vy`vchennya inozemny`x mov. [Comprehensive analysis of the impact of artificial intelligence on teaching and learning foreign languages]. *Aktual`ni py`tannya gumanitarny`x nauk*. Vy`p. 63, tom 1. [in Ukrainian]

3. Mar'yenko, M., Kovalenko, V. (2023). Shtuchny`j intelekt ta vidkry`ta nauka v osviti. [Artificial intelligence and open science in education]. *Fizy`ko-matematy`chna osvita*, 2023. Tom 38. # 1. S. 48-53. DOI: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2023-038-1-007> [in Ukrainian]

4. URL: <https://www.magicschool.ai/>

5. URL: <https://twee.com/>

6. European University Association. (2023, February). Artificial intelligence tools and their responsible use in higher education learning and teaching. URL: <https://www.eua.eu/resources/publications/1059https://www.eua.eu/resources/publications/1059> [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

БОНДАР Анна Вікторівна – ст. викладач кафедри іноземних мов Національного транспортного університету.

Наукові інтереси: особливості використання штучного інтелекту як ефективного інструменту викладання іноземних мов.

САМАР Олена Миколаївна – ст. викладач кафедри іноземних мов Національного транспортного університету.

Наукові інтереси: особливості використання штучного інтелекту як ефективного інструменту викладання іноземних мов.

ФУРМАНЧУК Наталія Миколаївна – ст. викладач кафедри іноземних мов

Національного транспортного університету.

Наукові інтереси: особливості використання штучного інтелекту як ефективного інструменту викладання іноземних мов.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

BONDAR Anna Viktorivna – a senior lecturer at the Department of foreign languages of National Transport University.

Scientific interests: using artificial intelligence as an effective tool for teaching foreign languages.

SAMAR Olena Mykolayivna – a senior lecturer at the Department of foreign languages of National Transport University.

Scientific interests: using artificial intelligence as an effective tool for teaching foreign languages.

FURMANCHUK Nataliia Mykolayivna – a senior lecturer at the Department of foreign languages of National Transport University.

Scientific interests: using artificial intelligence as an effective tool for teaching foreign languages.

Стаття надійшла до редакції 01.05.2024 р.

УДК 378.14.(043)

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-137-141

БУТКЕВИЧ Антон Володимирович –

аспірант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4099-6264>

e-mail: anton.butkevych.1999@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Інформаційна культура в сучасному інформаційному суспільстві стає все більш важливою та актуальною. Це пов'язано зі стрімким розвитком інформаційних технологій, зростанням обсягів інформації, яка надходить до людей, а також зі змінами у способах спілкування та доступу до інформації. Інформаційна культура охоплює різні аспекти життя людини, такі як сприйняття, аналіз, оцінка та використання інформації. Вона охоплює не тільки знання про різні джерела інформації, але і вміння критично оцінювати цю інформацію, розуміти її значення та вплив.

У статті розглянуто роль формування інформаційної культури майбутніх педагогів в контексті модернізації професійно-педагогічної освіти.

У системі вищої освіти мають бути знайдені можливості повноцінної професійної підготовки спрямованої на формування інформаційної культури, що дозволить майбутнім педагогам правильно збирати, описувати, пояснювати,

перетворювати наукову і методичну інформацію, використовувати: електронні ресурси, хмароорієнтовані технології, грідтехнології, технології «Інтернет речей» тощо, повинні бути задіяні різноманітні засоби кібербезпеки.

Формування інформаційної культури має багатогранний підхід в педагогічній діяльності й покликане виробити навички застосування інформаційних технологій та способи критичного мислення, укорінення етичних принципів взаємодії з інформацією, адекватне розуміння впливу інформації на суспільство та індивіда. Інформаційна культура має виразний особистісний характер, що проявляється у властивостях індивіда, таких як вміння оперувати інформацією, запам'ятовування, логічне й алгоритмічне мислення, творчість та інші.

Встановлено, що важливим є створення оптимальних педагогічних умов для формування інформаційної культури студента, забезпечити його інформаційно-психологічну безпеку при використанні ресурсів інформаційного простору Інтернету. Від сформованості інформаційної культури майбутнього фахівця залежить успішне рішення освітніх проблем.

Ключові слова: інформаційної культури, майбутні педагоги, інформація, інформатизація освіти, інформаційно-комунікаційні технології.

BUTKEVYCH Anton Volodymyrovych –

PhD student in philosophy Specialty: 011 Educational pedagogical sciences
Central Ukrainian State University named after Volodymyr Vynnychenko

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4099-6264>

e-mail: anton.butkevych.1999@gmail.com

FORMATION OF INFORMATION CULTURE OF FUTURE TEACHERS

Information culture in the modern information society is becoming more and more important and relevant. This is due to the rapid development of information technologies, the increase in the amount of information that reaches people, as well as changes in the ways of communication and access to information. Information culture covers various aspects of human life, such as perception, analysis, evaluation and use of information. It includes not only knowledge about various sources of information, but also the ability to critically evaluate this information, understand its meaning and impact.

The article examines the role of forming the information culture of future teachers in the context of the modernization of professional and pedagogical education.

In the system of higher education, opportunities for full-fledged professional training aimed at the formation of information culture should be found, which will allow future teachers to correctly collect, describe, explain, transform scientific and methodical information, use: electronic resources, cloud-based technologies, grid technologies, Internet of Things technologies, etc. , a variety of cyber security measures must be employed.

The formation of information culture has a multifaceted approach in pedagogical activity and is designed to develop skills in the use of information technologies and methods of critical thinking, instilling ethical principles of interaction with information, adequate understanding of the impact of information on society and the individual. Information culture has a distinct personal character, which is manifested in individual properties, such as the ability to operate with information, memorization, logical and algorithmic thinking, creativity, and others. It was established that it is important to create optimal pedagogical conditions for the formation of a student's information culture, to ensure his information and psychological safety when using the resources of the Internet information space. A successful solution to educational problems depends on the formation of the information culture of the future specialist.

Keywords: information culture, future teachers, information, informatization of education, information and communication technologies.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. До напрямів освіти на сучасному етапі розвитку належить його інформатизація, тому важливо вести цілеспрямовану роботу щодо впровадження та застосування інформаційних та комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі.

Принципи державної інформаційної політики спрямовуються на її розвиток та включають забезпечення доступу до перевірених джерел інформації, створення національних систем і мереж інформації, посилення основ інформаційної діяльності тощо. У сучасному світі інформація стала невіддільною складовою нашого життя, і важливо, щоб молодь була належно підготовлена до викликів, які перед ними постають.

Очевидно, що інформатизація освіти вимагає відповідності професійної підготовки вчителів сучасному рівню інформатизації суспільства. Звідси слідує, що однією з глобальних цілей інформатизації освіти є підготовка педагогів, які володіють високим рівнем інформаційної культури, готові застосовувати нові ІКТ в процесі навчання й управління освітою, беруть активну участь у процесі інформатизації освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. 3-поміж вітчизняних науковців питання формування інформаційної культури майбутніх педагогів досліджували – Т. Бабенко, Я. Галета, М. Друшляк, О. Значенко, М. Золочевська, В. Кириленко, А. Клименко, А. Коломієць, І. Смирнова, майбутніх фахівців різних галузей – О. Гладченко, А. Клеба, М. Коляда, О. Нестерова, А. Певсе, О. Повідайчик, О. Романишина, М. Шехавцов та інші.

Аналіз науково-педагогічної літератури підтверджує, що існує значний обсяг досліджень на міждисциплінарному рівні, щодо проблем формування інформаційної культури майбутніх фахівців педагогічної галузі. Однак, особливості формування інформаційної культури майбутніх педагогів у професійній підготовці, досліджені недостатньо.

Мета статті – розкрити роль формування інформаційної культури майбутніх педагогів в контексті модернізації професійно-педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інформаційна культура в сучасному інформаційному суспільстві стає все більш важливою та актуальною. Це пов'язано зі стрімким розвитком інформаційних технологій, зростанням обсягів

інформації, яка надходить до людей, а також зі змінами у способах спілкування та доступу до інформації. Інформаційна культура охоплює різні аспекти життя людини, такі як сприйняття, аналіз, оцінка та використання інформації. Вона охоплює не тільки знання про різні джерела інформації, але і вміння критично оцінювати цю інформацію, розуміти її значення та вплив [4, с. 285].

А. Коломієць, І. Лапшина, В. Білоус тлумачать поняття інформаційна культура педагога «як інтегроване особистісне утворення, що містить у собі не тільки вміння працювати з комп'ютером, а й уміння орієнтуватися в сучасному інформаційному середовищі, уміння шукати, відбирати і критично аналізувати інформаційні ресурси, уміння спілкуватися за допомогою сучасних засобів комунікації» [3, с. 22].

Інформаційна культура вчителя, на думку О. Карабіна є «відносно цілісна підсистема загальної професійної культури людини, є продуктом його творчих здібностей і в сукупності з професійно значущими якостями вчителя» [2, с. 37].

Інформаційна культура вчителя, як стверджує О. Карабін, виявляється в таких аспектах:

- висока комунікативна культура;
- розуміння й уміння адекватно інтерпретувати тенденції розвитку інформаційного суспільства;
- володіння основами аналітичної переробки інформації;
- уміння працювати з різною інформацією;
- знання особливостей інформаційних потоків у своїй сфері діяльності;
- ефективна робота з масовими інформаційними технологіями;
- уміння витягати інформацію з різних джерел та представляти її в зрозумілому вигляді;
- навички використання технічних пристроїв;
- володіння всіма жанрами навчально-методичної літератури;
- володіння засобами психолого-екологічного захисту від негативної інформації [2, с. 37].

У системі вищої освіти мають бути знайдені можливості повноцінної професійної підготовки спрямованої на формування інформаційної культури, що дозволить майбутнім педагогам правильно збирати, описувати, пояснювати, перетворювати наукову і методичну інформацію, використовувати: електронні ресурси, хмароорієнтовані технології, грідтехнологій, технології «Інтернет речей» тощо, повинні бути задіяні різноманітні засоби кібербезпеки [5].

О. Купіна підкреслює, що формування інформаційної культури має багатогранний підхід в педагогічній діяльності й покликане виробити навички застосування інформаційних технологій та способи критичного мислення, укорінення етичних принципів взаємодії з інформацією, адекватне розуміння впливу інформації на суспільство та індивіда. Інформаційна культура має виразний особистісний характер, що проявляється у властивостях індивіда, таких як вміння оперувати інформацією, запам'ятовування, логічне й алгоритмічне мислення, творчість та інші [4, с. 285].

До напрямів освіти на сучасному етапі розвитку належить його інформатизація, тому важливо вести цілеспрямовану роботу щодо впровадження та застосування інформаційних та комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі.

На думку В. Бикова, розробка адекватної сьогоденню стратегії інформатизації освіти, впровадження у сфери організації, управління та реалізації навчально-виховного процесу ІКТ має базуватися на чітких вимогах до інформаційного забезпечення системи освіти. Тому визначення методологічних проблем інформатизації процесу навчання та подання навчальних відомостей потребує організації відповідних досліджень:

- теоретичних та прикладних проблем педагогічної інформатики, особливостей застосування засобів ІКТ в навчально-виховному процесі на сучасному етапі розвитку освіти;
- інженерно-педагогічних характеристик засобів ІКТ, які використовуються в системі освіти;
- психолого-педагогічних проблем створення комп'ютерно орієнтованого підручника, використання комп'ютерних мереж у системі освіти як технологічної складової електронних засобів масового інформування;
- питань модернізації, декомпозиції та педагогічного обґрунтування навчальних планів в умовах інформатизації освіти [1].

Л. Макаренко, розглядає інформатизацію освіти як пріоритетний напрям модернізації освіти в умовах інформаційного суспільства та виділяє такі її напрями: зміна бази освіти на основі інформаційних технологій (матеріальної, навчальної, методичної, інформаційної) і створення сервісних центрів її обслуговування; зміна цілей і змісту освіти, викликана становленням фундаментального загальноосвітнього курсу інформатики на всіх щаблях освіти, необхідністю формування інформаційної культури студентів в умовах інформаційного суспільства; підвищення ефективності, доступності та якості освіти – досягнення якісно нового рівня освіти за рахунок інтеграції інформаційних технологій у навчання, розвиток і виховання; підготовка і перепідготовка педагогічних і управлінських кадрів освіти до здійснення інформаційно-педагогічної діяльності на інформаційній основі; інтенсифікація науково-дослідної і науково-методичної діяльності в освітніх установах; використання інформаційних технологій в управлінні освітніми установами на різних рівнях, аж до всієї системи освіти загалом; створення єдиного загальноосвітнього простору України та інтеграція національної системи освіти в інформаційну освітню інфраструктуру світової та євроспільноти; вдосконалення нормативно-правової бази науково-освітньої і навчальної діяльності на основі інформаційних технологій; уточнення змісту освітніх програм, моделей і методик; розвиток індустрії освітніх послуг; забезпечення контролю якості інформаційно-освітніх технологій; забезпечення інформаційної безпеки єдиного освітнього інформаційного середовища [6, с. 118].

На думку В. Бикова, розробка адекватної сьогоденню стратегії інформатизації освіти,

впровадження у сфери організації, управління та реалізації навчально-виховного процесу ІКТ має базуватися на чітких вимогах до інформаційного забезпечення системи освіти. Тому визначення методологічних проблем інформатизації процесу навчання та подання навчальних відомостей потребує організації відповідних досліджень:

- теоретичних та прикладних проблем педагогічної інформатики, особливостей застосування засобів ІКТ в навчально-виховному процесі на сучасному етапі розвитку освіти;
- інженерно-педагогічних характеристик засобів ІКТ, які використовуються в системі освіти;
- психолого-педагогічних проблем створення комп'ютерно орієнтованого підручника, використання комп'ютерних мереж у системі освіти як технологічної складової електронних засобів масового інформування;
- питань модернізації, декомпозиції та педагогічного обґрунтування навчальних планів в умовах інформатизації освіти [1].

В умовах інформатизації освіти актуальним є створення та використання нових засобів навчання, призначених для організації роботи здобувачів освіти у єдиному розподіленому інформаційно-освітньому середовищі та сприяють підвищенню якості навчання. До таких засобів можна віднести цифрові освітні ресурси, тобто інформаційні джерела, що містять графічну, текстову, мовленнєву, музичну, відео-, фото- та іншу інформацію, представлену в цифровому вигляді, спрямовані на реалізацію цілей та завдань сучасної освіти. Багатофункціональні цифрові освітні ресурси дають можливість розміщення великого обсягу інформації; швидкого пошуку та доступу до необхідної інформації; об'єктивної та якісної перевірки знань суб'єктів освітнього процесу; наочної подачі багатьох складних явищ та процесів; використання різного графічного оформлення; одночасного отримання інформації, поданої у різних формах – візуальної, аудіальної та ін. [7].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, у системі вищої освіти мають бути знайдені можливості повноцінної професійної підготовки спрямованої на формування інформаційної культури. Важливо створити оптимальні педагогічні умови для формування інформаційної культури студента, забезпечити його інформаційно-психологічну безпеку при використанні ресурсів інформаційного простору Інтернету. Від сформованості інформаційної культури майбутнього фахівця залежить успішне рішення освітніх проблем. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні педагогічних умов і методики формування інформаційної культури майбутніх педагогів у професійній підготовці.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Биков В. Ю. Проблеми і цілі інформатизації освіти України. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/1166/1pdf>
2. Карабін О. Інформаційна культура студентів в контексті модернізації педагогічної освіти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогіка. 2005. № 2. 149 с.

3. Коломієць А. М., Лапшина І. М., Білоус В. С. Основи інформаційної культури майбутнього вчителя: навчально-методичний посібник. Вінниця: ВДПУ, 2006. 88 с.

4. Купіна О. Формування інформаційної культури майбутніх учителів в умовах збройної агресії та інформаційної війни. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич, 2023. Вип. 65. Том 2. С. 283–288.

5. Листопад Н. Формування інформаційної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. URL: Ped-visnyk-65-2019-35.pdf

6. Макаренко Л. Л. Інформатизація освіти як пріоритетний напрям модернізації освіти в умовах інформаційного суспільства. *Науковий часопис НПУ імені М. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки і перспективи. Київ, 2013. № 43. С. 118.

7. Філоненко О., Цуканова Н. Особливості формування цифрової компетентності майбутніх учителів початкових класів у закладі вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2023. № 8–9. С. 155–164.

REFERENCES

1. Bykov, V. YU. Problemy i tsili informatyzatsiyi osvity Ukrainy [Problems and goals of informatization of education in Ukraine]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/1166/1pdf> [in Ukrainian]

2. Karabin, O. (2005). Informatsiyna kul'tura studentiv v konteksti modernizatsiyi pedahohichnoyi osvity [Information culture of students in the context of modernization of pedagogical education]. *Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu*. Seriya: Pedahohika. №2. 149 s. [in Ukrainian]

3. Kolomyets, A. M., Lapshyna, I. M., Bilous, V. S. (2006). Osnovy informatsiynoi kul'tury maybutn'oho vchytelya [Basics of information culture of the future teacher: educational and methodological manual]: navchal'no-metodychnyy posibnyk. Vinnytsya: VDPNU. 88 s. [in Ukrainian]

4. Kupina, O. (2023). Formuvannya informatsiynoi kul'tury maybutnikh uchyteliv v umovakh zbroynoyi ahresiyi ta informatsiynoi viyny [Formation of information culture of future teachers in the conditions of armed aggression and information war]. *Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk*. Drohobych. Vyp. 65. Tom 2. S. 283–288. [in Ukrainian]

5. Lystopad, N. Formuvannya informatsiynoi kul'tury maybutnikh vykhovateliv zakladiv doshkil'noyi osvity [Formation of information culture of future teachers of preschool education institutions]. URL: Ped-visnyk-65-2019-35.pdf [in Ukrainian]

6. Makarenko, L. L. (2013). Informatyzatsiya osvity yak pryorytetnyy napryam modernizatsiyi osvity v umovakh informatsiynoho suspil'stva [Informatization of education as a priority direction of modernization of education in the conditions of the information society]. *Naukovyy chasopys NPU imeni M. Drahomanova*. Seriya 5. Pedahohichni nauky i perspektyvy. Kyiv. № 43. S. 118. [in Ukrainian]

7. Filonenko, O., Tsukanova, N. (2023). Osoblyvosti formuvannya tsyfrovoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv u zakladi vyshchoyi osvity [Peculiarities of the formation of digital competence of future primary school teachers in a higher education institution]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyi tekhnolohiyi*. Sumy: Sums'kyu derzhavnyu pedahohichnyu universytet imeni A. S. Makarenka. № 8–9. S. 155–164. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БУТКЕВИЧ Антон Володимирович – аспірант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: формування інформаційної культури майбутніх педагогів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BUTKEVYCH Anton Volodymyrovych – PhD student in philosophy Specialty: 011 Educational pedagogical

sciences Central Ukrainian State University named after Volodymyr Vynnychenko.

Scientific interests: formation of information culture of future teachers.

Стаття надійшла до редакції 01.05.2024 р.

УДК 378.013:001.8(045)

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-141-145

ВОЛКОВА Марина Миколаївна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних наук
Державного університету економіки і технологій
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3182-7639>
e-mail: a.volikov@ukr.net

КОВАЛЬ Ганна Володимирівна –

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри
публічного управління та адміністрування
Державного університету економіки і технологій
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5317-6876>
e-mail: koval.gv@ukr.net

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ПЕДАГОГІЧНА ПЕРСОНАЛІЯ»

У статті розглянуто сутність поняття “педагогічна персоналія” провідними українськими науковцями (Н. Гуман, Н. Дічек, Л. Голубнича, О. Сухомлинська, Л. Смолінчук) та розкривається значення педагогічної персоналії в історико-педагогічних дослідженнях сучасності.

Встановлено, що вивченню персоналії приділяється значна увага, поняття “персоналія” тлумачиться на новому теоретико-методологічному рівні в сукупній системі особистих, соціальних та наукових детермінант.

З’ясовано, що педагогічна персоналія є провідним напрямом сучасних історико-педагогічних досліджень як українських так і зарубіжних вчених, які обирають предметом свого вивчення різні аспекти життєдіяльності особистості у культурологічному аспекті.

Наголошено, що біографічна складова є і залишається основою змісту навчальних курсів таких дисциплін як «Історія України», «Історія української державності», «Історія педагогіки», «Філософія», «Українська література» та ін. Відтак, звернення до педагогічних персоналій значно розширює уявлення молодого покоління про вчених, педагогів, діячів культури, які внесли значний вклад у розвиток освіти і науки в Україні.

Узагальнено, що сучасні історико-педагогічні дослідження не можливо здійснювати оминувши представників національної педагогічної думки минулого та сучасності. На сьогодні теоретико-методологічні підходи до з’ясування сутності “педагогічна персоналія” перебувають в активній стадії розвитку, а саме: переглядається сама процедура історико-біографічного дослідження, розширюється її діапазон, розробляються нові критерії аналізу життєвого і творчого шляху персоналії та використовується сучасний інструментарій до особистісних біографічних характеристик персоналії.

Ключові слова: персоналія, історико-педагогічні дослідження, біографічний підхід, джерела, освіта.

VOLIKOVA Marina Mykolaivna –

Candidate of Pedagogical Sciences,
associate professor at the Department
of Social-Humanitarian Science,
The Kryvyi Rih State University
of Economics and Technology
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3182-7639>
e-mail: a.volikov@ukr.net

KOVAL Ganna Volodymyrivna –

Doctor of Science in Public Administration,
Professor, and Chair of Public Administration and
Administration Department at the State University of
Economics and Technology
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5317-6876>
e-mail: koval.gv@ukr.net